

СТАЛІНСЬКА СПЕЦОПЕРАЦІЯ - «РОЗКУРКУЛЕННЯ»

«Мамі зараз 89 і вона засіяла поле»: історії розкуркулених родів Кашіцьких, Васишиних, Юзіків

08 квітня 2020, 22:08 [Ірина Штогрін](#)

Розкуркулення, а тоді Голодомор 1932–1933 років

«Життя поділилося на до і після», «нічого так не хотіла, як ще раз походити по своїй землі», «працювали усією родиною важко, але мали і хліб, і до хліба», «усе життя мовчав, аж перед смертю розказав», «дуже тяжко ненавиділа совети»... Дослівно такі, або ж дуже подібні на ці, словосполучення зустрічаються у розповідях, які надходять на редакційну пошту. Їх, разом із дивом збереженими світлинами і віднайденими архівними документами, надсилають нащадки тих, кому вдалося вижити під час організованих Сталіним і Комуністичною партією репресій проти українського селянства, які назвали – «розкуркуленням».

Радіо Свобода **продовжує** публікувати історії розкуркулених родів у рамках спільного із **Національним музеєм Голодомору-геноциду проекту** – «Розкуркулення: як сталінський режим нищив українське вільне селянство». Історія Катерини Васишлин підтверджує, що сталінізм «розкуркулення» проводив і на приєднаних західних землях.

Марта Кашіцька (розкуркулена і репресована) із донькою Катериною, 1959 рік

Від: Наталії Руденко

Надіслано: 5 лютого 2020 р. 23:12

Кому: Radiosvoboda <Radiosvoboda@rferl.org>

Тема: Розкуркулення Кашіцьких

Моя мама ще в 90-х роках минулого століття, коли про це стало можна відкрито говорити, переповіла історію свого роду по материнській лінії.

Події відбувались у селі **Дзендзелівка** тоді Київського повіту, а нині це Маньківський район Черкаської області.

Моя прабабуся **Катерина Кашіцька** 1912 року народження у 17 років отримала статус «куркульської дочки». Її батьки – етнічні поляки **Данило та Марта Кашіцькі**, були заможними господарями, мали майно, худобу і землю. Працювали самі й за платню наймали робітників.

Родина виховувала 4 дітей: Тадея (Тодося), Катерину, Марію і Ольгу.

Для старшого сина вже було збудоване окреме житло, так як він готувався до одруження. Тобто, родина мала вже дві садиби з будинками.

Донькам передавалися навички рукоділля, ткацтва, вишивки, шиття, кулінарії. Усіх дітей виховували у традиціях духовної культури роду. Родина була греко-католицької віри.

“ Тадей чинив опір і його відразу відправили на той світ

У 1930 році Данило Кашіцький категорично відмовився вступати до колгоспу та добровільно віддати майно, худобу. Його заарештували разом із старшим сином.

Тадей чинив опір і його відразу відправили на той світ. А Данила Кашіцького після арешту відправили на каторгу – працювати на шахті, де через рік від тяжкої роботи та туги він помер.

“ Як «дружину куркуля» заслали у Сибір

Марту разом з доньками вигнали з дому. Вони поневірялися у далеких родичів.

Через рік Марту Кашіцьку, як «дружину куркуля», схопили і етапували у Сибір на каторгу.

Виснаженій, із підірваним здоров'ям, Марті Кашіцькій таки вдалося повернутися до своїх дітей. Її врятувала, як казала мама, гонорова польська вдача та жага до життя.

До кінця своїх днів Марта Кашіцька залишилася глибоко віруючою людиною.

Розкуркулення. Коротко про важливе

Від: anyahudz

Надіслано: 4 лютого 2020 р. 13:25

Кому: Radiosvoboda

Тема: Розкуркулення родини Васишлина Михайла

Моя мама **Тимчишин (Васишлин) Катерина Михайлівна**, 6.12.1930 р.н.

Її родина жила на хуторі **Комарівці Жовківського району Львівської області**. Мій дід – Васишлин Михайло Федорович 1917р.н. був господарем, який наймав щоденно 10-15 робітників на роботу цілорічно. Дід мав землю, на якій вирощував збіжжя, полуницю та овочеві культури, а також пасовище, свій ліс.

У господі було 5 коней і лошата, 6 корів, 4 свиней, реманент і вози.

Дід займався ще перевезенням вантажів до Варшави та Кракова, а звідти привозив товари для євреїв – власників крамниць. Взимку дід займався кошикарством (плели кошики – ред.), тому теж потрібні були робітники.

“ Енкаведисти повантажили на підводи усіх жителів хутора – і бідних, і багатих, і чехів, і поляків, і українців – й повезли на Сибір

У ніч на 1 січня 1940 року озброєні енкаведисти (співробітники НКВД – Народного комиссариата внутрішніх дел ССРСР – ред.) повантажили на підводи усіх жителів хутора – і бідних, і багатих, і чехів, і поляків, і українців – й повезли на Сибір – працювати на золотих копальнях за рікою Лена, поблизу станції Маслянка.

Прибули на місце 1 травня 1940 року (етапування тривало 4 місяці – ред.). Бараки для них були вже побудовані.

Табір для репресованих. Сибір

Дід працював на лісозаготівлі. У 1943 році він разом із братом Яковом зголосилися піти на фронт, тоді збирали якесь польське формування. Треба було зберегти дітей від голоду, бо родині допомагала американська польська діаспора.

Коли в 1945 році вони повернулися із війни, а їхні родини з Сибіру – за два роки знову змогли засіяти 2 гектари збіжжям, 1 гектар засадити картоплею.

Проте урожай їм не дали зібрати.

У серпні 1946 року їх знову депортували, але цього разу у Запорізьку область – у Снігурівку Токмацького району.

На свою батьківщину моя мама змогла повернутися аж через майже 30 років – у 1969 році.

“ Зараз моїй мамі 89 років і вона засіяла в цьому році майже 20 сотих пшениці

Зараз моїй мамі 89 років і вона засіяла в цьому році майже 20 сотих пшениці. Урожай буде хорошим, бо все зроблено вчасно.

Мама планує ще розорати 20 сотих на овочеві культури.

Мама дуже любить весну, любить землю, засіяні лани та спів пташок у лісі на хуторі Комарівці. Каже, що там пташки співають найкраще у світі

1 січня 1940 для моєї мами це межа – між щасливим, радісним, забезпеченим життям, із дитячими спогадами про кольорові тканини у магазинах євреїв і про величезні, як дитячі голови, яблука у саду сусіда поляка – і холодом, голодом, брудом, жахом довгої дороги до Сибіру у вагоні для худоби, вошами і блохами, вічним страхом, невпевненістю у завтрашньому дні і вічною боротьбою за гідність.

Агафія (Гапка) Юзік-Сивобородькї з онучкою Танею. Будичани, Чуднівський район, Житомирська область. 1969 рік

Від: Raisa Tsarun

Надіслано: 26 лютого 2020 р. 21:31

Кому: Radiosvoboda <Radiosvoboda@rferl.org>

Тема: Розкуркулення родини Юзіків

Я Раїса Цапун, доцент кафедри музичного фольклору Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету. Хочу коротко розповісти про мою бабу Гапку.

Сивобородько Агафія (дівоче прізвище Юзік) народилася 11 січня 1915 року в селянській родині в селі **Сербинівка** (із 1946 року Будичани) Чуднівської волості Житомирського повіту Волинської губернії. Так як у січні Агафії відзначають іменини, тому дівчинку назвали саме цим ім'ям, яке означало «хороша», «добра».

Її батьки, **Яків та Палажка Юзіки**, уродженці цього ж села, походили з багатодітних родин. Були вони хазяйновиті.

На Юзіковому хуторі у них були садки і там вони вирощували грушки, яблука. Сушили їх і возили продавати у Бердичів.

Мали багато землі, яку самі обробляли. У господарстві були коні, корови, свині. Мали плуг та інший реманет. Сіяли жито, пшеницю, овес, просо та коноплі.

У їхній сім'ї зростало шестеро дітей: Василь, Федір, Ганна, Агафія, Марія і Андрій. Всі діти працювали разом з батьками. Гапці не раз доводилось водити на нічліг коней.

Її батько був дуже хазяйновитий, але мав дуже суворий характер.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Розкуркулені: історії знищуваних родів і дивом вцілілі сімейні фото

У 1929 році сім'ю спіткала велика біда – більшовики почали впроваджувати «політику партії» на колективізацію. Усіх найметкіших, хазяйновитих, ініціативних селян, які не погоджувалися іти в колгоспи – без суду та слідства позбавляли засобів виробництва, землі, майна житла та всіх громадянських прав.

Таких селян офіційна ідеологія зображувала як «куркулів», «лютих ворогів радянської влади» та «жорстоких експлуататорів». Лише невелика частина селян використовувала працю найманих робітників, здебільшого під час колективізації. Головним чином селяни створювали свій добробут важкою працею усією родини, ощадливістю та хазяйновитістю.

Долю таких людей вирішував не суд, а так звані «**трійки НКВД**».

Як розповідала моя бабуся Агафія: «Які люди самі пішли у колгосп, то тих не так карали, а до нас прийшла компанією ця сільрада – все позабирали і вигнали з хати».

Забрали тоді Якова і Палажку, двох їхніх старших синів – Василя і Федора, і відправили до Сибіру.

Таку безправну категорію населення називали «спецпереселенцями» і використовували на найважчих роботах, де вони зазнавали нелюдських страждань. Багато з них, особливо літніх людей та дітей загинуло.

Репресовані сталінським режимом на будівництві Біломорканалу, 1932 року

Ніхто не знав, де поділися Яків та Палажка, «пропали безвісти». Одні люди говорили, що їх повбивали, а інші, що Палажка, коли їхала із «висилки» в село, в дорозі померла. І Василь невідомо де подівся, а Федір прожив усе життя у **Шушенському**, що у Красноярському краї Росії.

У 1947 році він приїжджав у село, але скрізь тоді була така біднота і голод, що він поїхав назад. Там він і одружився, там і прожив усе своє життя.

Менші діти Гапка, Марійка (Маріка) і Андрій (Андрей) під час розкуркулення повтікали, а Ганна на той час була вже заміжньою і жила у сусідньому селі **Стовпів**.

Гапці на той час було 14 років, її сестрі Марійці – 9, а брату Андрію – 7 років. Вона серед них була старшою.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Розкуркулені: історії родини Стоянів із Донеччини, Смол із Херсонщини, Буцолів із Чернігівщини та Королів із Полтавщини

Ну що ж, де ж подітися? Хату у них відібрали, то і пішли вони по сусідах.

Гапка із цими дітьми скрізь водилася. Згодом їм дали кімнатку в будинку, який називали «патринат» (інтернат).

Це була довга споруда, де жили люди, які втратили житло. У цьому будинку був ще медпункт і дитячі ясла.

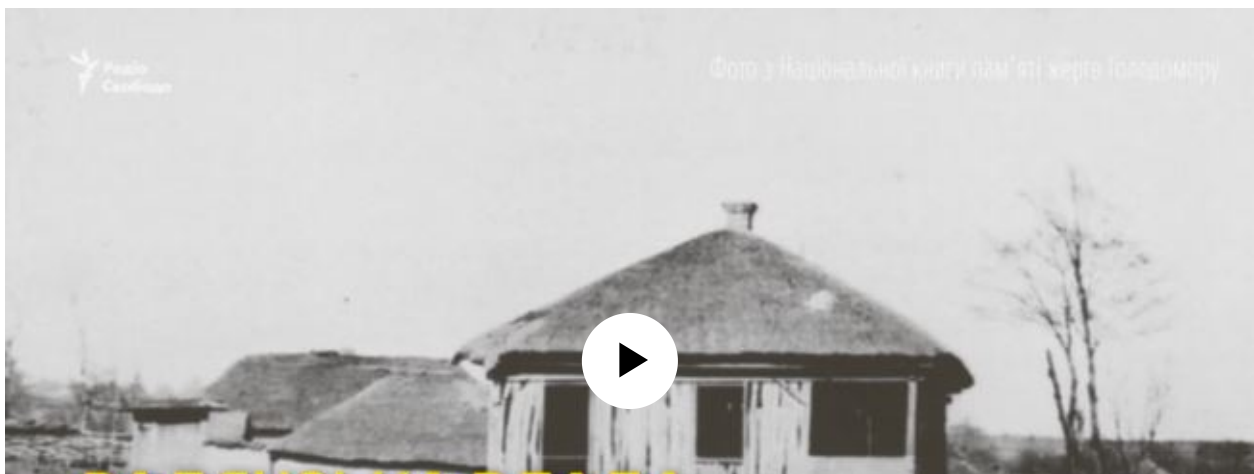
Гапка не цуралась ніякої роботи, скрізь ходила по заробітках. У тому будинку вона комусь і їсти варила.

Казала, що «хочу ж і додому взяти, бо ж Маріка прийшла до мене жити. А Андрей на той час жив у Стівпові, у Ганни». У Юзоховку (назва села) ходила сапати буряки. За роботу давали оселедці. Вона годувала «і Маріку, і Андрея».

Запали свічку пам'яті (відео)

відео Радіо Свобода

</> EMBED < > SHARE

Сестра Маріка ще малою пішла працювати на свинарник. Вона й «зарання» заміж пішла. Були такі люди, які побачили, що вона така роботяща і забрали її у сусіднє село Новосілку.

Згодом і Гапка трохи розжилася. Жила вона разом з братом.

У 26 років вона вийшла за Сивобородька Івана, який забрав її жити у свою хату. Туди й оселився брат Андрій. Чоловік не дуже хотів, щоб Андрій із ними жив, але як Гапка розповідала: «мені всеїдно його шкода, де ж я його подіну» .

Для цієї розповіді використано такі джерела:

1. Експедиційні записи Р. В. Цапун 2011, 2014 рр. від Цапун Ольги Іванівни 1941 р. н., (дочка Гапки) жительки с. Будичани, Чуднівського р-ну Житомирської обл.
2. Експедиційні записи Р. В. Цапун 6. 08. 2014 р. від Юзків Ніни Григорівни 1930 р. н. (дружина брата Андрія) жительки с. Будичани Чуднівського р-ну Житомирської обл.
3. Експедиційні записи Р. В. Цапун 29. 08. 2014 р. від Каранюк Марії Петрівни 1921 р. н. (двоєрідна сестра Гапки) жительки с. Будичани Чуднівського р-ну Житомирської обл.

У рамках спільного із [Національним музеєм Голодомору-геноциду](#) спеціального проекту – «Розкуркулення: як сталінський режим нищив українське вільне селянство – просимо тих, чий рід був розкуркулений, розповісти нам все, що ви знаєте про це.

Зокрема, повідомити прізвище та ім'я ваших рідних, їхній вік, кількість членів родини і роки народження дітей, де вони жили (село район, область), що мали (земля, худоба, реманент, приміщення), як працювали (самі чи залучали працю найманих робітників) та історію їхнього розкуркулення. Важливі і факти, і емоції, які переживали люди. Якщо ви маєте фотографії чи документи, просимо їх також нам надіслати.

Пишіть на адресу Radiosvoboda@rferl.org

итайте ще:

[Сталінська спецоперація – «розкуркулення»](#)

Каторжники золотих копалень: історії розкуркулених родів Пахольчаків із Вінниччини та Трегубів із Київщини

Розстріл за огірок і каторга за кукурудзу: історії розкуркулених родів із Сумщини, Хмельниччини і Харківщини

Ірина Штогрін

Редактор інформаційних програм Радіо Свобода з жовтня 2007 року. Редактор спецпроектів «Із архівів КДБ», «Сандармох», «Донецький аеропорт», «Українська Гельсінська група», «Голодомор», «Ті, хто знає» та інших. Ведуча та редактор телевізійного проекту «Ми разом». Автор ідеї та укладач документальної книги «АД 242». Автор ідеї, режисер та продюсер документального фільму «СІЧ». Працювала коментатором редакції культура Всесвітньої служби Радіо Україна Національної телерадіокомпанії, головним редактором служби новин радіостанції «Наше радіо», редактором проекту Міжнародної організації з міграції щодо протидії торгівлі людьми. Закінчила філософський факультет Ростовського університету. Пройшла бімедіальний курс з теле- та радіожурналістики Інтерньюз-Україна та кілька навчальних курсів «IREX ПроМедіа».

ShtogrinI@rferl.org